

Gminny Program wspierania rodziny w Gminie Dzierżoniów na lata 2013-2015

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXXIX/288/13

Rady Gminy Dzierżoniów

z dnia 27 czerwca 2013r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE DZIERŻONIÓW
NA LATA 2013 -2015**

Dzierżoniów, czerwiec 2013r.

SPIS TREŚCI;

1. Wstęp	3
2. Podstawy prawne programu wspierania rodziny	5
3. Podstawowe pojęcia	5
4. Diagnoza	6
5. Cele programu	7
6. Adresaci programu	8
7. Realizatorzy programu	8
8. Źródła finansowania	9
9. Monitoring i ewaluacja programu	10
10. Podsumowanie	10

WSTĘP

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Dzierżoniów na lata 2013-2015 zwany dalej „Programem” opracowany został w związku z wejściem życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149 poz. 887 z późn. zm.).

W myśl w.w ustawy na jednostki samorządu terytorialnego nałożony został obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej. Obowiązek ten jednostki samorządu terytorialnego realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Zgodnie z art. 176 cytowanej ustawy działania realizowane przez samorząd gminny to:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) kosztów szkoleń dla rodzin wspierających,
 - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające,
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;

Gminny Program wspierania rodziny w Gminie Dzierżoniów na lata 2013-2015

- 8) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstałych zaległościach z tytułu nieponoszenia przez rodziców opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej, za okres dłuższy niż 12 miesięcy.

Rodzina to podstawowa instytucja społeczna, naturalna grupa społeczna, która skupia się na pełnieniu szeregu doniosłych zadań, w tym prokreacji i socjalizacji jej członków. Jest ona podstawą istnienia społeczeństwa, jako podmiot zaspokajający potrzeby swych członków, poddając się licznym zmianom, wpływa korzystnie lub też destrukcyjnie na osobowość i funkcjonowanie jednostek wchodzących w jej skład. Zmiany dokonujące się w społeczeństwie polskim na przełomie ostatnich kilku dekad silnie oddziałują na losy rodziny i jej poszczególnych członków. Wpływają one na funkcjonowanie rodziny na różnych płaszczyznach jej aktywności, sprawiając, że jedne funkcje i zadania realizowane są w większym stopniu, inne natomiast ulegają ograniczeniu, wynikiem czego jest kryzys małżeńsko – rodzinny. Kształt współczesnej rodziny i przemiany, jakie w niej zachodzą są ważne dla lokalnych władz, które winny podejmować odpowiednie działania służące jej rozwojowi i prawidłowemu funkcjonowaniu. W związku z tym, że proces socjalizacyjny rozpoczyna się w rodzinie, która bez odpowiedniego wsparcia zewnętrznego nie będzie mogła sprostać rosnącym wymaganiom, ważne staje się wdrażanie rozwiązań instytucjonalnych skierowanych na wsparcie rodziny, zwłaszcza rodziny mającej trudności w funkcjonowaniu.

Samorządy lokalne w pełni odpowiadają za tworzenie i funkcjonowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Budowa lokalnego systemu opieki wynika stąd, że środowisko lokalne obok rodziny stanowi najważniejszy czynnik socjalizacji, nieodłączny i nieuchronny element otoczenia życia jednostki. Rodzina zaś jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, ponieważ kształtuje jego osobowość, system wartości, poglądy oraz styl życia.

Zainteresowanie sprawami rodziny wynika z wpływu na rozwój psychiczny, fizyczny i społeczny jej członków, a w szczególności dzieci. Dzięki oddziaływaniom opiekuńczym i wychowawczym rodzina przygotowuje dziecko do samodzielnego życia w społeczeństwie, które podejmuje już jako dorosły człowiek. Współczesne czasy nie są jednak łatwym okresem dla rodziny, gdyż znajduje się ona pod naporem wielu czynników i oddziaływań zewnętrznych, które wpływają na jej wielorakie przemiany. Jedne z nich wywierają pozytywny wpływ, ponieważ polepszają jej warunki życia, np. postęp techniczny, osiągnięcia medycyny. Inne powodują jej dezintegrację i dezorganizację, naruszają podstawowe normy funkcjonowania rodziny i jej członków.

Zmieniająca się sytuacja społeczno - gospodarcza spowodowała przemiany w życiu rodziny, pojawiły się zagrożenia powodujące niejednokrotnie kryzys rodziny. Nastąpił rozpad rodzin dużych, wielopokoleniowych, zintegrowanych przestrzennie i społecznie, na rzecz rodzin małych, dwupokoleniowych. Ponadto zwiększyła się liczba rodzin niepełnych, związków nieformalnych, rodzin małodzieńskich. Nastąpił wzrost liczby rozwodów oraz zwiększyła się liczba małżeństw bezdzietnych i tzw. sierot społecznych. Przemiany społeczno - gospodarcze w ciągu ostatnich lat spowodowały również zmiany w poziomie aktywności zawodowej.

Gminny Program wspierania rodziny w Gminie Dzierżoniów na lata 2013-2015

Na skutek reorganizacji rynku pracy pojawiło się zjawisko bezrobocia, które dotknęło wiele rodzin, przez co stało się źródłem konfliktów, spadku dochodów i obniżenia stopy życiowej w danych rodzinach. Negatywne zjawiska

wynikające z trudności rynku pracy, braku stabilizacji warunków życia i ich drastycznego pogarszania się, poświęcania mniejszej ilości czasu dla rodziny z powodu konieczności ciągłego poszukiwania źródeł zarobkowania powodują wielkie zagrożenia dla rodzin i są źródłem wielu kryzysów.

PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku /Dz. U. z 1997 roku Nr 78, poz. 483 z późniejszymi zmianami/
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej /tekst jednolity : Dz. U. z 2013 roku , poz. 135 z późniejszymi zmianami/
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej /tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku, poz. 182 z późniejszymi zmianami/
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi /tekst jednolity: Dz. U. z 2007 roku Nr 70, poz. 473 z późniejszymi zmianami/
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie /Dz. U. z 2005 roku Nr 180, poz. 1493 z późniejszymi zmianami/
6. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku – Kodeks rodzinny i opiekuńczy /Dz. U. Nr 9, poz. 59 z późniejszymi zmianami/

PODSTAWOWE POJĘCIA

Rodzina -Jest wiele definicji rodziny, Ryszard Wroczyński określił rodzinę, jako środowisko naturalne, do którego przynależność wynika z samego faktu urodzenia. Twierdzi, że jest ona „instytucją równie dawną jak społeczne życie człowieka, która stanowiła zawsze główną komórkę życia społecznego. Podstawową w sensie biologicznym, zapewniającą ciągłość generacji i społeczno - kulturowym, wdrażając młodą generację w podstawy życia społeczno - kulturowego”.

Według ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie; przez członka rodziny – należy rozumieć osobę najbliższą, którą jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty

Gminny Program wspierania rodziny w Gminie Dzierżoniów na lata 2013-2015

w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu, a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą.

Rodzina zastępcza - to taka rodzina, która tymczasowo lub stale opiekuje się i wychowuje dzieci, które zostały osierocone, odrzucone lub, których rodzice biologiczni nie są w stanie zapewnić im bezpieczeństwa i opieki. Rodzina zastępcza kieruje się dobrem dziecka i poszanowaniem jego praw w szczególności prawa do: wiedzy o jego pochodzeniu, podtrzymywania kontaktu emocjonalnego z rodziną naturalną oraz swobodnego kontaktu z rodzicami i osobami bliskimi, poszanowania godności i ochrony przed wszelkimi formami przemocy. Intencją i założeniem opieki zastępczej jest jej tymczasowość w związku z czym dziecko powinno przebywać w niej do momentu uregulowania sytuacji życiowej własnej rodziny. Oczywiście nie można wykluczyć i takich sytuacji, gdzie dziecko pozostanie pod opieką rodziców zastępczych do momentu osiągnięcia pełnoletności lub usamodzielnienia.

DIAGNOZA:

W Gminie Dzierżoniów na dzień 31.12.2012r. Było 9.307 mieszkańców (dane GUS, z tego w/g danych Urzędu Gminy - ewidencja ludności w wieku do 0-17 r.ż - 1.611 osoby, w wieku produkcyjnym 6.228 a poprodukcyjnym 1.468 osób.

W rozwoju demograficznym Gminy Dzierżoniów widoczny jest charakterystyczny dla Polski trend, polegający na spadku liczby ludności. Zjawisko to ma istotny wpływ m. in. na planowanie potrzeb w usługach publicznych – oświacie, wychowaniu, opiece społecznej, ochronie zdrowia oraz na rynek pracy.

W celu zaspokajania potrzeb wszystkich mieszkańców, a zwłaszcza osób i rodzin dotkniętych różnymi dysfunkcjami w Gminie zostały utworzone i działają wspierające ich jednostki, instytucje i stowarzyszenia:

1. Urząd Gminy
2. Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
4. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
5. Gimnazjum Gminne im. Księdza Jana Melca w Dzierżoniowie.
6. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Tuszynie
7. Zespół Szkolno – Przedszkolny w Mościsku
8. Zespół Szkolno – Przedszkolny w Ostroszowicach
9. Zespół Szkolno – Przedszkolny im. Kornela Makuszyńskiego w Piławie Dolnej
10. Gminna Biblioteka Publiczna

Gminny Program wspierania rodziny w Gminie Dzierżoniów na lata 2013-2015

. W najszerszym zakresie rodzinami wymagającymi wsparcia z powodu przejściowych lub długotrwałych trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej, któremu Gmina zleciła realizację zadania organizacji pracy z rodziną, wynikającego z przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która oparta jest również o:

- 1) ustawę o pomocy społecznej obejmującą m.in.:
 - pracę socjalną, czyli działania na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym, rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej,
 - świadczenia materialne,
- 2) ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi obejmującą min.:
 - zajęcia prowadzone w świetlicach - szkołach, czyli działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w odniesieniu do dzieci i młodzieży,
- 3) ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie obejmującą:
 - poradnictwo i interwencję, czyli przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w szczególności przez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą.

Analiza informacji posiadanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej wskazuje, że liczba klientów pomocy społecznej na przestrzeni kilku ostatnich lat zmniejsza się, jednak istnieje grupa osób i rodzin, które zawsze będą wymagały profesjonalnego wsparcia i pomocy ze strony służb społecznych.

I tak: w 2008 roku świadczeniami z pomocy społecznej objęto **234** rodziny, w 2009 roku – **251** rodzin, w 2010 roku – **243** rodzin, w 2011 roku – **238** rodziny, w 2012 roku – **229** rodzin.

W 2012 roku w placówce opiekuńczo – wychowawczej postanowieniem Sądu zostało umieszczonych 2 dzieci.

CELE PROGRAMU:

I. Cel główny:

**Skuteczne wspieranie rodzin w przywracaniu zdolności
do pełnienia przypisanych im funkcji**

Gminny Program wspierania rodziny w Gminie Dzierżoniów na lata 2013-2015

II. Cele szczegółowe:

1. Diagnozowanie i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin
2. Integrowanie i doskonalenie lokalnego systemu wsparcia rodziny, w tym kompetencji kadr działających na rzecz dziecka i rodziny
3. Poprawa funkcjonowania rodziny oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym
4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu rodzin dysfunkcyjnych
5. Uwrażliwienie i aktywizowanie środowiska lokalnego na potrzeby dzieci i rodzin dysfunkcyjnych
6. Promowanie rodziny jako priorytetu w pracy instytucji i służb działających na jej rzecz

ADRESACI PROGRAMU:

Adresatami Programu są:

1. Rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Dzierżoniów przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wymagające wszechstronnego wsparcia.
2. Przedstawiciele instytucji i służb zajmujących się rodzinami dysfunkcyjnym, mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

REALIZATORZY PROGRAMU:

Założenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny mają obowiązek realizować, przy współpracy z Gminą, w ramach swoich kompetencji samorządowe jednostki organizacyjne, właściwe organizacje pozarządowe zajmujące się rodzinami zagrożonymi wykluczeniem społecznym i mającymi problemy opiekuńczo – wychowawcze:

1) Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie:

- praca socjalna – wsparcie pozamaterialne pracowników socjalnych,
- wsparcie i pomoc ze strony asystenta rodziny,
- poradnictwo specjalistyczne,
- pomoc finansowa i w naturze,
- aktywizacja społeczna i zawodowa w ramach realizowanych projektów systemowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego,
- współfinansowanie pobytu dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych,

Gminny Program wspierania rodziny w Gminie Dzierżoniów na lata 2013-2015

- podnoszenie kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie,
- monitoring rodzin dysfunkcyjnych.

2) Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie:

- działania na rzecz rodzin zagrożonych przemocą oraz rodzin, w których występuje przemoc,
- procedura NIEBIESKA KARTA,
- szkolenia zwiększające kwalifikacje i umiejętności członków Zespołu,
- diagnozowanie negatywnych zjawisk w rodzinach,
- inicjowanie działań mających na celu upowszechnianie wiedzy na temat przemocy w rodzinie oraz wskazujących możliwości uzyskania pomocy przez osoby i rodziny zagrożone lub dotknięte przemocą.

3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

- konsultacje indywidualne,
- kierowanie na leczenie,
- okazjonalne i świąteczne spotkania rodzin z problemem alkoholowym.

4) Placówki oświatowe:

- konsultacje oraz wsparcie pedagogiczne i psychologiczne dzieci z rodzin dysfunkcyjnych,
- realizacja programów terapeutycznych,
- zajęcia i warsztaty dla dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przeciwdziałania agresji.

Wszystkie wymienione podmioty realizując zadania i założenia Programu mają również obowiązek współpracy ze wszystkimi instytucjami wymienionymi wyżej.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU:

Środki finansowe na realizację poszczególnych działań będą uwzględniane w rocznych planach budżetowych.

Źródłem finansowania będą:

- 1) środki własne gminy,
- 2) dotacje z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych gminy,
- 3) dotacje z budżetu państwa na realizację zadań zleconych gminie,
- 4) środki na realizację programów rządowych z zakresu wspierania rodziny,
- 5) środki z Europejskiego Funduszu Społecznego na realizację projektów systemowych

MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring będzie polegał na zbieraniu i ocenie danych pod kątem realizacji celów programu. Zebrane informacje będą wykorzystane do planowania działań profilaktycznych formułowanych w formie zadań do wykonania przez poszczególne podmioty realizujące Program. Analizie poddane zostaną następujące wskaźniki osiągniętych celów:

- liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci pozostających w pieczy zastępczej,
- liczba konkursów oraz programów w zakresie wspierania rodziny organizowanych i realizowanych przez szkoły i inne jednostki,
- liczba dzieci objętych dożywianiem,
- liczba dzieci korzystających z pomocy materialnej dla uczniów – stypendiów,
- liczba rodzin niewydolnych wychowawczo – opiekuńczo,
- liczba rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą domową.

Monitoring i ewaluacja Programu będzie odbywać się na bieżąco, a sprawozdanie z jego realizacji będzie przedkładane Radzie Gminy do 31 marca każdego roku.

PODSUMOWANIE:

Zagrożenie wykluczeniem społecznym rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi spowodowało konieczność ramowego ujęcia działań wyspecjalizowanych służb w formie Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie optymalnych warunków poziomu życia rodzin zamieszkujących w Gminie Dzierżoniów wyznacza jednocześnie nowe kierunki działań na rzecz rodziny, w której zaburzone są relacje, a funkcje rodzicielskie nienależycie pełnione.